

Uuringualgatuse tagasilükkamise põhjendus on vastuolus nii algatuse sisu kui ka seadusega

Kollektiivse pöördumise “Tingimusteta põhisissetuleku (kodanikupalga) teostatavuse ja mõju uurimisest Eestis” eestvedajail on kahtlemata hea meel meediast lugeda, et kuigi riigikogu sotsiaalkomisjon teatas avalikkusele pöördumise tagasilükkamisest, ei ole komisjoni liikmed võtnud ühemõtteliselt välistavat hoiakut kodanikupalga kui tulevikulahenduse suhtes.

Avalikkusele edastatud põhjendus, millega riigikogu sotsiaalkomisjon otsustas algatuse tagasi lükata, tekitab aga nõutust, kuna on vastuolus nii algatuse sisu kui ka seadusega. Lähtume siinkohal eeldusest, et riigikogu pressiteade ja sellele toetuvad meediakajastused kajastavad täiel määral otsuse sisu ja põhjendust, mille kohta pole siiani (26.09.2019 13:45) ei allkirjastatud protokoll ega ka selgitavat ametlikku kirja algatajatele.

Esiteks ei nähtu olemasoleva info põhjal, et komisjoni otsus vastaks üheski osas Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse paragrahvis 152¹⁴ “Pöördumise tagasilükkamine” sätestatule, mille kohaselt lükatakse kollektiivne pöördumine tagasi siis, kui see langeb kokku vähem kui kaks aastat varem esitatuga või pole ilmselgelt kooskõlas Eesti põhiseaduslike aluspõhimõtete ja välislepingutega.

Teiseks - otsuse põhjendamine väitega, et praegu ei tundu sellise süsteemi rakendamine mõistlik, ei vasta pöördumise sisule ega selgita, miks ei saa läbi viia teostatavuse ja mõju uuringut. Taoline põhjendus oleks olnud arusaadav, kui algatus oleks taotlenud kodanikupalga kehtestamist. **Paraku kehtestamist ei taotletud, ammuigi mitte kohest rakendamist.** Taotleti täpselt seda, mida sisaldab algatuse pealkiri ehk uuringu läbiviimist.

See, et allkirjastanud ei taotle oma pöördumisega põhisissetuleku kehtestamist, on pöördumise tekstis ka mustvalgelt kirjas ning sellest pole võimalik mitmeti aru saada. Ka uuringu raames toimuvat katsetamist, mida pöördumise tekstis pealegi vaid võimalikuks peetakse, ei saa kuidagi nimetada rakendamiseks, seda isegi juhul, kui kasutada sõnapaari “katseline rakendamine” . .

"Praegu aga ei tundu sellise süsteemi rakendamine Eestis mõistlik, kuna puudub rahaline analüüs ja veendumus, et praegust sotsiaalsüsteemi saaks mõne efektiivsemaga asendada," tsiteeris meedia komisjoni esimeest. .

Järelikult otsustati algatus tagasi lükata sellepärast, et seda teostatavuse ja mõju uuringut, mida algatuses taotletakse, pole juba eelnevalt tehtud.

Kõik see jätab vägisi mulje, et riigikogu sotsiaalkomisjon ei langetanud oma otsust kollektiivse pöördumise sisu põhjal, vaid ettekujutuse põhjal selle sisust. Istungil viibinud algataja esindajad, kes lähtusid oma ettekannete tegemisel eeldusest, et komisjoni liikmed

on kollektiivse pöördumise vähemalt osaliseltki läbi lugenud, pidid tõdema, et **ükski** komisjoni liikmete küsimustest ei lähtunud pöördumise sisust ega ka selle selgitavast osast. Väidame, et **seda kollektiivset pöördumist ei arutatudki**.

Me ei tea ette, millised on komisjoni 17. septembri otsuse tagajärjed. Halvimal juhul avastame lähitulevikus ühel hetkel, et peame kodanikupalga või mõne veelgi parema alternatiivse lahenduse juba homme kehtestama, sest teisiti pole enam võimalik. Ning tegutseme ülepeakaela, sooritades piltlikult öeldes kahe või enamagi aasta ettevalmistustöö kahe kuuga.

Pole ka teada, kas Euroopa Liit hakkab välja töötama ühtset põhississetuleku süsteemi või mitte ning kui, siis millal see juhtub. Eestil on aga võimalus selles küsimuses juba eelnevalt omandada kogemused ja ekspertiis, mis annaks rohkem jõudu mõjutada üle-euroopalisi arusaamu heast mudelist, mis vastaks ka meie rahvuslikele huvidele, sealhulgas põhiseaduse preambulile, mis sõnastab Eesti riigi peamise eesmärgi ja mõtte. Jääb vaid loota, et sotsiaalkomisjon ei mänginud seda võimalust käest.

Algatajad soovivad, et komisjon taganeks oma 17. septembri otsusest ning arutaks rahvaalgatuses püstitatud küsimust uuringu kohta ühel oma järgneval istungil. Mõõname, et baassissetuleku kontseptsioon (mis nimetusega me seda ka ei tähistaks) on väga mahukas ja põhjaliku süüvimiseta ka keeruline, kuid **loodame, et kontseptsiooni toetavate Nobeli majanduspreemia laureaatide (Sir Angus Stewart Deaton 2015, Sir Christopher Antoniou Pissarides ja Peter Arthur Diamond 2010; Milton Friedman 1976), nn uue majanduse suurkujude (Sir Timothy John Berners-Lee, Elon Reeve Musk, Mark Elliot Zuckerberg, Jack Patrick Dorsey jne), sadade äritegelaste, poliitikute ja teadlaste nimed kontseptsiooni pooldajate nimekirjas julgustavad komisjoni positiivset otsust tegema.**

Algatuse autorid ja eestkõnelejad

Jaanus Nurmoja
Aleksander Laane
Marek Strandberg
Toomas Trapido
Kaarel Veskis
Martin Aidnik
Kaspar Kurve
Joonas Laks
Eero Pihlas